

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การผลิตเห็ดฟางโรงเรือนของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเห็ดและผักปลอดสารพิษบ้านหนองหว้า ตำบลบ้านช่อง อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชื่อและนามสกุล นางสาวอังคณา นามืองรัมย์

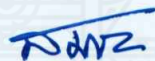
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร

สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง
2. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2558

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์สมชัย ชีระวงศ์สกุล)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การผลิตเห็ดฟางโรงเรือนของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเห็ดและผักปลอดสารพิษบ้านหนองหว้า ตำบลบ้านซ่อง อำเภอนมสาร จันทบุรี

ผู้วิจัย นางสาวอังคณา นาเมืองรักษ์ **รหัสนักศึกษา** 2569000991

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง (2) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน

ปีการศึกษา 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (2) การผลิตเห็ดฟางโรงเรือน (3) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ (4) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตเห็ดฟางโรงเรือน

ประชากรที่ศึกษาได้แก่ สมาชิกผู้ผลิตเห็ดฟางโรงเรือนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเห็ดและผักปลอดสารพิษบ้านหนองหว้า จำนวน 105 ราย ศึกษาทั้งหมด เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุดและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 43.81 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์การผลิตเห็ดฟางโรงเรือนเฉลี่ย 6.57 ปี สมาชิกในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตเห็ดฟางเฉลี่ย 2.08 คน การจ้างแรงงานภายนอกเฉลี่ย 1.26 คน ส่วนใหญ่ประกอบเป็นอาชีพหลัก มีที่ดินสำหรับการผลิตเห็ดฟางโรงเรือนเป็นของตนเอง ประกอบอาชีพทางการเกษตรอื่นร่วมกับการผลิตเห็ดฟางโรงเรือน เช่น การเลี้ยงสัตว์ รับผิดชอบข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผลผลิตเห็ดฟางเฉลี่ย 8.70 รุ่นต่อปี เฉลี่ย 265.24 กิโลกรัมต่อรุ่น รายได้จากการผลิตเห็ดฟางโรงเรือนเฉลี่ย 10,160.48 บาทต่อรุ่น ต้นทุนการผลิตเห็ดฟางโรงเรือนเฉลี่ย 6,362.61 บาทต่อรุ่น (2) ในการผลิตเห็ดฟางโรงเรือนส่วนใหญ่เป็นโรงเรือนกึ่งถาวร จำนวนโรงเรือนเฉลี่ย 3.71 โรงเรือน ใช้กากมันสำปะหลังเพาะเห็ดฟาง จัดหาก้อนเชื้อและวัสดุต่างๆโดยผ่านกลุ่ม ใช้น้ำบ่อและใช้ระบบพ่นฝอยในการรดเห็ดฟาง โรคและแมลงที่สำคัญคือ เชื้อราและวัชเห็ด เก็บเกี่ยวเห็ดฟางช่วงเวลา 13.00-15.00 น. โดยใช้มือเด็ด ได้ขนาดดอกตูมใหญ่ เกษตรกรคัดขนาดผลผลิตเห็ดฟางบริเวณบ้าน บรรจุใส่ตะกร้าพลาสติก ขนส่งโดยรถยนต์ส่วนตัว นำมาจำหน่ายที่กลุ่มเพียงอย่างเดียว สมาชิกส่วนใหญ่มีการจดบันทึกแต่ยังไม่เป็นไปตามข้อกำหนด (3) สมาชิกมีปัญหามากที่สุดด้านปัญหาขาดแคลนเงินทุน แหล่งน้ำที่ใช้ วัสดุที่ใช้เพาะ และข้อเสนอแนะจากสมาชิกคือ ให้งานราชการสนับสนุนแหล่งน้ำ ห้องเย็นและความรู้ (4) สมาชิกมีความต้องการด้านการส่งเสริมการเกษตรมากที่สุดในด้าน การกำจัดศัตรูเห็ดฟาง โดยเจ้าหน้าที่จากทางราชการผ่านสื่อคู่มือ และวิธีการส่งเสริมโดยการทัศนศึกษา

คำสำคัญ การผลิตเห็ดฟางโรงเรือน อำเภอนมสาร จันทบุรี

Thesis title: Greenhouse Mushroom Production by the Member of Mushroom and Safety Vegetable Community Enterprise in Phanom Sarakham District of Chachoengsao Province

Researcher: Miss Angkana Namuangrak; **ID:** 2569000991;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Jinda Khibtong, Associate Professor;

(2) Bumpen Keowan, Associate Professor; **Academic year:** 2014

Abstract

The objectives of this study were (1) to study economic and social state of farmers who were members of mushroom and safety vegetable community enterprise in Phanom Sarakham District of Chachoengsao Province; (2) to study their greenhouse mushroom production; (3) to study their problems, constraints, and suggestions on the greenhouse mushroom production; and (4) to study their need for the extension on the greenhouse mushroom production.

The population in this study was 105 farmers who were members of mushroom and safety vegetable community enterprise in Nongwa Village, Banchong Sub-District, Phanom Sarakham District of Chachoengsao Province. The data were collected by interviewing all of 105 farmers with no random sampling using structural interview form. The statistical methodology used to analyze the data by computer programs were frequency, percentage, mean, maximum value, minimum value, and standard deviation.

The findings of this study were as follows: (1) most of the studied farmers were male, with average age at 43.81 years. They were educated at primary level. The average period of their experience in greenhouse mushroom production was 6.57 years. The average number of their household members who participated in mushroom production was 2.08 persons. The average number of their hired labor was 1.26 persons. Most of them had produced greenhouse mushrooms as their main occupation. They had their own land used for greenhouse mushroom production. They had other agricultural occupations along with producing greenhouse mushrooms, such as raising farm animals. They had usually received agricultural information from agricultural extension officials. The average quantity of their produce was 265.24 kilograms/generation, at average 8.70 generations/year. Their average income deriving from their greenhouse mushroom production was 10,160.48 Baht/generation. Their average cost of their greenhouse mushroom production was 6,362.61 Baht/generation. (2) most of the greenhouses used for producing mushrooms of the studied farmers were semi-permanent ones, at average 3.71 greenhouses. They used cassava dregs to cultivate mushrooms, bought compacted fungi and other materials for their mushroom production through their community enterprise, and sprinkled their mushrooms with well water regularly. The plant diseases and pests found most were bacteria and mushroom weeds. They usually harvested their produce at 1.00-3.00 p.m. by picking big semi-bloom mushrooms by hand only, then the mushrooms would be sorted out by their size in the surrounding area of their house, packed in plastic baskets, and transported by their cars to distribute at their community enterprise only. Most of them had done data recording on their greenhouse mushroom production, but it had not been done according to the regulations absolutely. (3) the studied farmers had problems on the lack of capital, water supply, and materials used for cultivating mushrooms. They needed to be supplied with water sources, cold storage, and knowledge of greenhouse mushroom production by related public sectors. And (4) the studied farmers suggested that agricultural extension officials should have supported them in mushroom pest control through printing media most, and set field studies for them regularly.

Keywords: Greenhouse Mushroom Production, Phanom Sarakham District, Chachoengsao Province

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลักสูตรศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทองและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน ที่ได้กรุณาชี้แนะให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขและติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิดเสมอมา นับตั้งแต่ต้นจนสำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ด้วยดี ตลอดจนนายสมชัย วีระวงศ์สกุล เกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ชี้แนะแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ให้มีเนื้อหาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณบัญชา ฉานู ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเห็ดและผักปลอดสารพิษบ้านหนองหัวและสมาชิกกลุ่มทุกท่าน คุณศักดิ์ชัย ศรีสุวรรณ หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ เจ้าหน้าที่กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ คุณดนัย ปัญญาพิทยากุล หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต คุณวันเพ็ญ กลับกลาย เกษตรอำเภอพนมสารคาม คุณจันทรัตน์ เชิดชูงาม นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรอำเภอพนมสารคาม คุณวิรัช ศรีเจริญ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ คุณสมพร รามเนตร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอสนามชัยเขตนางสาวนิภาดา เจริญชนกิจกุล นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ให้คำปรึกษา ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับการสนับสนุนกำลังใจจาก บิดา มารดาและคุณสมชาย โตสำลี ที่คอยห่วงใยให้กำลังใจนับเป็นสิ่งที่มีความค่าอย่างยิ่งจนทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดีและขอขอบคุณมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่ให้ทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่เกษตรกร ผู้ที่สนใจการศึกษาตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน

อังคณา นามืองรักษ์

กรกฎาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรอำเภอพนมสารคาม	7
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการผลิต	9
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	12
เห็ดฟาง	15
การส่งเสริมการผลิตเห็ดฟางโรงเรือนในจังหวัดฉะเชิงเทรา	35
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	40
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล	42
การวิเคราะห์ข้อมูล	42
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกผู้ผลิตเห็ดฟางโรงเรือน	44

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 2 การผลิตเห็ดฟางโรงเรือนของสมาชิกผู้ผลิตเห็ดฟางโรงเรือน	55
ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ	66
ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตเห็ดฟางโรงเรือน	69
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	79
สรุปการวิจัย	79
อภิปรายผล	81
ข้อเสนอแนะ	85
บรรณานุกรม	88
ภาคผนวก	91
แบบสัมภาษณ์เกษตรกร	93
ประวัติผู้วิจัย	102

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	ขนาดของเห็ดฟาง..... 27
ตารางที่ 2.2	ข้อกำหนดและระดับของข้อกำหนด..... 31
ตารางที่ 4.1	เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการเพาะเห็ดฟางโรงเรียน..... 45
ตารางที่ 4.2	การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร การเข้ารับการอบรมการผลิตเห็ดฟาง โรงเรียน การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตเห็ดฟางโรงเรียน 47
ตารางที่ 4.3	จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตเห็ดฟางโรงเรียน การจ้างแรงงานเพื่อการผลิตเห็ดฟางโรงเรียน 49
ตารางที่ 4.4	ลักษณะการถือครองพื้นที่ที่ใช้ในการผลิตเห็ดฟางโรงเรียน..... 50
ตารางที่ 4.5	การประกอบอาชีพอื่นนอกเหนือจากการประกอบอาชีพเพาะเห็ดฟางโรงเรียน...51
ตารางที่ 4.6	แหล่งเงินทุนในการผลิตเห็ดฟางโรงเรียน รายได้จากการผลิตเห็ดฟางโรงเรียน ต้นทุนการผลิตเห็ดฟางโรงเรียน..... 52
ตารางที่ 4.7	ผลผลิตเห็ดฟาง ผลผลิตเห็ดฟางเฉลี่ย ราคาผลผลิตเห็ดฟางเฉลี่ย..... 54
ตารางที่ 4.8	ลักษณะโรงเรียน อายุการใช้งาน จำนวนโรงเรียนของสมาชิกที่ใช้ในการผลิตเห็ด ฟาง.....55
ตารางที่ 4.9	วัสดุที่ใช้สำหรับการผลิตเห็ดฟาง วิธีการจัดหาก้อนเชื้อเห็ดฟางและวัสดุต่างๆ...57
ตารางที่ 4.10	ระยะเวลาในการอบไอน้ำโรงเรียน อุณหภูมิที่เหมาะสมที่ทำให้เห็ดสามารถ เจริญเติบโตได้ดี อุปกรณ์ในการควบคุมอุณหภูมิในโรงเรียน 59
ตารางที่ 4.11	น้ำที่ใช้ในการรดเห็ดฟาง วิธีการรดน้ำเห็ดฟาง น้ำที่ใช้ในการเพาะเห็ดฟางและ หมักวัสดุ การฉีดพ่นฆ่าเชื้อหลังการเก็บเกี่ยว..... 60
ตารางที่ 4.12	โรคและแมลงที่พบ การแก้ไขปัญหาของสมาชิก..... 61
ตารางที่ 4.13	ช่วงเวลาในการเก็บเกี่ยว การเก็บดอกเห็ดฟางหลังจากการเพาะ วิธีการเก็บเกี่ยว เห็ดฟาง การคัดขนาดเห็ดฟางก่อนส่งจำหน่าย สถานที่ในการคัดขนาดเห็ดฟาง ขนาดของเห็ดฟางที่เก็บเกี่ยวได้โดยส่วนใหญ่..... 62
ตารางที่ 4.14	ภาระในการบรรจุเห็ดฟาง การขนส่งเห็ดฟางไปจำหน่าย การนำเห็ดฟางไป แปรรูป การแปรรูปเห็ดฟาง เห็ดฟางที่ไม่สามารถจำหน่ายได้ แหล่งจำหน่ายเห็ด ฟาง..... 64
ตารางที่ 4.15	การจัดบันทึก..... 66

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.16 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตเห็ดฟางโรงเรียน.....	67
ตารางที่ 4.17 ความต้องการการส่งเสริมความรู้ด้านการผลิตเห็ดฟางโรงเรียน.....	70
ตารางที่ 4.18 ความต้องการการส่งเสริม โดยผ่านช่องทางการส่งเสริมการเกษตร.....	72
ตารางที่ 4.19 ความต้องการการส่งเสริม โดยผ่านวิธีการส่งเสริมการเกษตร.....	76

ฉ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิด 4

